

El 'desprestigi' d'ensenyar

L'ensenyament
passa per dificultats
arreu d'Europa.
Fins i tot a l'estat
francès, que gaudeix
d'un sistema públic
amb gran tradició,
els professors
han protestat
per les seves
condicions de treball.
Unes condicions ben
diferents segons el cas
i plenes de contrastos.

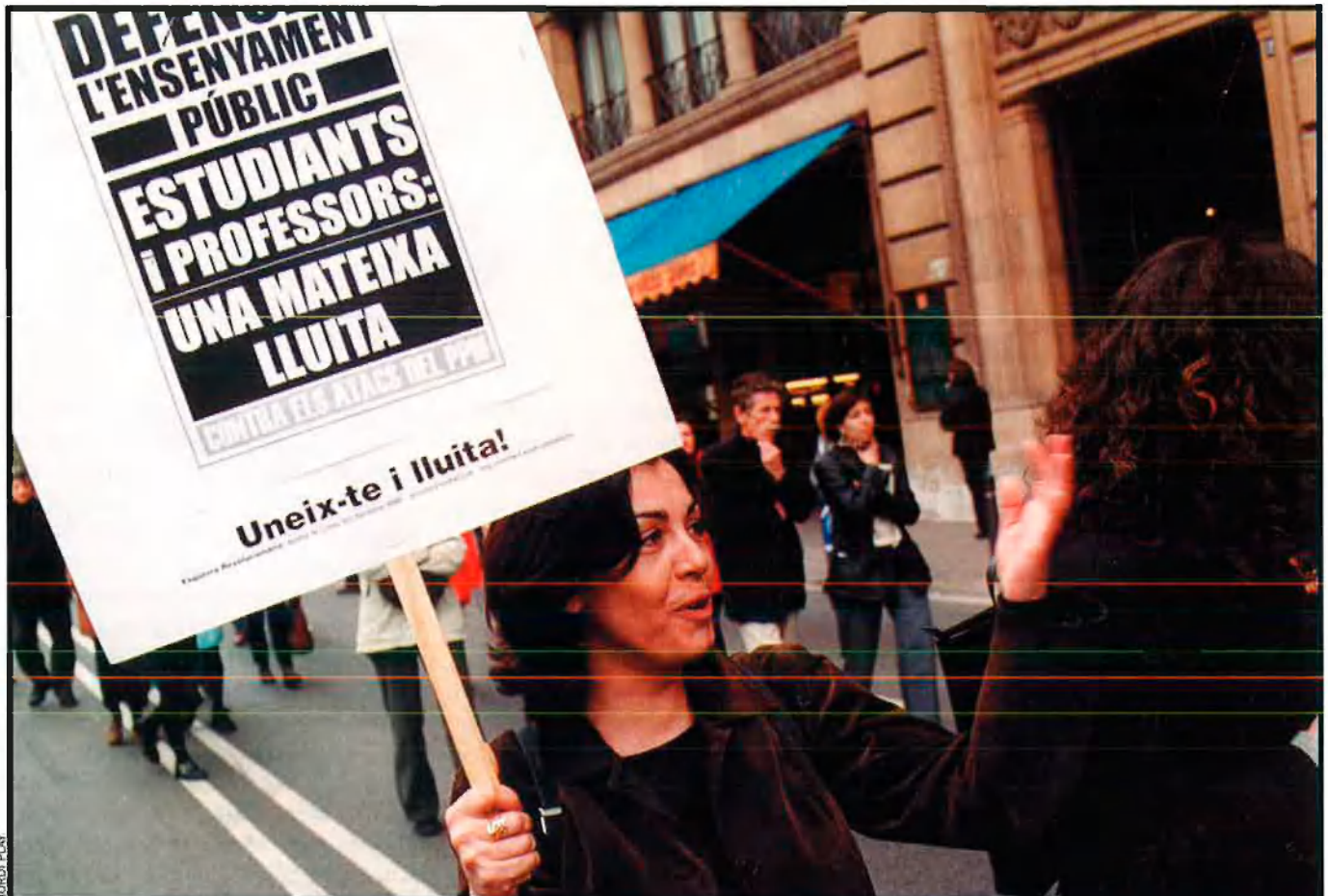
Si a casa nostra molts professors se senten poc valorats en la seva tasca docent, a la resta del món no és pas gaire diferent. L'ofici ja no és el que era. Abans, el professor era admirat perquè posseïa el coneixement; ara el continua tenint, però la crisi permanent dels sistemes educatius d'arreu ha modificat substancialment el seu paper. Al professor, sobretot al de secundària, se li encomanen infinitat de noves missions, que inclouen des de tràmits burocràtics fins a un control gairebé policial dels alumnes. Una situació que posa el col·lectiu d'ensenyants en primera línia de baixes per depressió, estrès i ansietat, tot i que se'ls acusi de fer massa vacances.

El 40% dels professors de secundària britànics abandonen la docència abans de finalitzar el seu tercer any a l'escola pública, malgrat els importants increments salarials que ofereix el Govern de Tony Blair per retenir-los. Als Estats Units, es contracten professors no especialitzats en la matèria que impartiran a la *high school*, com a mesura per pal·liar la manca d'ensenyants, que fugen del menyspreu social de la professió i dels sous mediocres. Arreu d'Europa, els professors lamenten la manca de recursos per exercir la seva feina amb dignitat i autoritat, i, en general, rebutgen les reformes impulsades des de determinats governs per tal de posar ordre al gran desconcert educatiu.

Desmotivats i col·lapsats. Alguna cosa deu passar perquè tants docents ja no se sentin professionals, sinó més aviat uns màrtirs de les aules. I és que un dels problemes més greus a què s'enfronta el professor és el desprestigi so-

cial generalitzat de la seva professió. Al voltant d'un 65% dels professors de secundària europeus admeten que se senten menystinguts i que han perdut bona part de la seva motivació inicial. Sentir-se desbordat per les noves funcions que se li atribueixen, no sempre estrictament professionals, tenir dificultats per fer-se respectar a l'aula i rebre les crítiques de pares, i en alguns casos de les mateixes administracions, són els principals factors de malestar entre el col·lectiu. "Sobretot, els docents de secundària han quedat desautoritzats a causa d'uns plantejaments en què la diversió i la retenció dels nois a l'aula són més importants que no l'esforç", considera Xavier Massó, secretari general de l'Associació Sindical del Professorat d'Ensenyament Públic de Catalunya (ASPEPC). "Si un sistema educatiu no funciona —continua Massó—, tothom carrega contra nosaltres. I això passa tant a Europa com als Estats Units, tot i que hi ha excepcions com l'estat francès, Itàlia i Alemanya, on la professió encara gaudeix de bona salut social. En el nostre cas, el desprestigi està molt més aguditzat i ens sentim desassistits per l'administració."

A casa nostra, el col·lectiu de professors de secundària ha estat el més enèrgic a l'hora de sortir al carrer per rebutjar la reforma educativa del PP. El sistema educatiu i les condicions laborals del professorat també han estat motiu de protesta en altres països europeus i americans. A tall d'exemple, l'estat francès, on el sistema públic educatiu és motiu d'orgull, i l'Equador, on durant les darreres dècades l'educació no ha preocupat el més mínim el Govern, han viscut aquests mesos diverses jornades de vaga. Els docents equatorians reivindiquen

JORDI PLAY

El col·lectiu de professors de secundària ha estat el més enèrgic a l'hora de sortir al carrer per rebutjar la reforma educativa del Partit Popular.

la dignificació de les condicions de treball –reclamen un augment de 20 dòlars del sou bàsic– i que el nou Govern de Lucio Gutiérrez no caigui també en la despreocupació pel sistema educatiu. En aquest país, un docent amb quinze anys d'experiència, títols i diplomes variats, cobra uns 224 euros mensuals.

Les protestes dels professors francesos van per un altre camí. El ministre de l'Interior, Nicolas Sarkozy, i el responsable de la cartera d'Educació, Luc Ferry, havien proposat la descentralització de 110.000 funcionaris, que havien de passar a dependre de les administracions regional o local. La mesura, progressista en un model molt jacobí, afectaria el col·lectiu de professors de manera relativa, ja que no perdrien la seva condició de funcionaris de l'estat, sinó que només la gestió dels centres quedaria traspasada als ens municipals. Però els professors no volen ni sentir parlar

de descentralització educativa. Les vagues han servit per aturar temporalment la mesura i, a més, perquè el Govern destini una partida a contractar assistents d'educació per a les escoles.

Ensenyar sota pressió. Als Estats Units, la Gran Bretanya i els Països Baixos s'hi aplica el model de gestió anglo-

saxó, en què els professors no són funcionaris. L'alt grau de descentralització de l'educació atorga a la comunitat de pares i autoritats locals eines de pressió sobre l'administració escolar i, de manera indirecta, sobre les decisions dels professors. El docent no queda protegit de fortes pressions, sobretot dels directors dels centres, que volen donar una bona imatge per mantenir els nivells de matrícula. Sovint el professor es veu obligat a rebaixar el nivell d'exigència per garantir un altíssim percentatge d'aprovat, una estratègia que queda reforçada pel fet que no hi ha exàmens externs que puguin qüestionar la competència dels alumnes.

En canvi, en el model continental els docents són treballadors de l'estat. La condició de funcionaris a la majoria de països europeus garanteix al professorat la llibertat de càtedra, una alta estabilitat ocupacional i altres avantatges com va-

El 25% de docents de secundària del País Valencià són interins. Al Principat n'hi ha un 12%

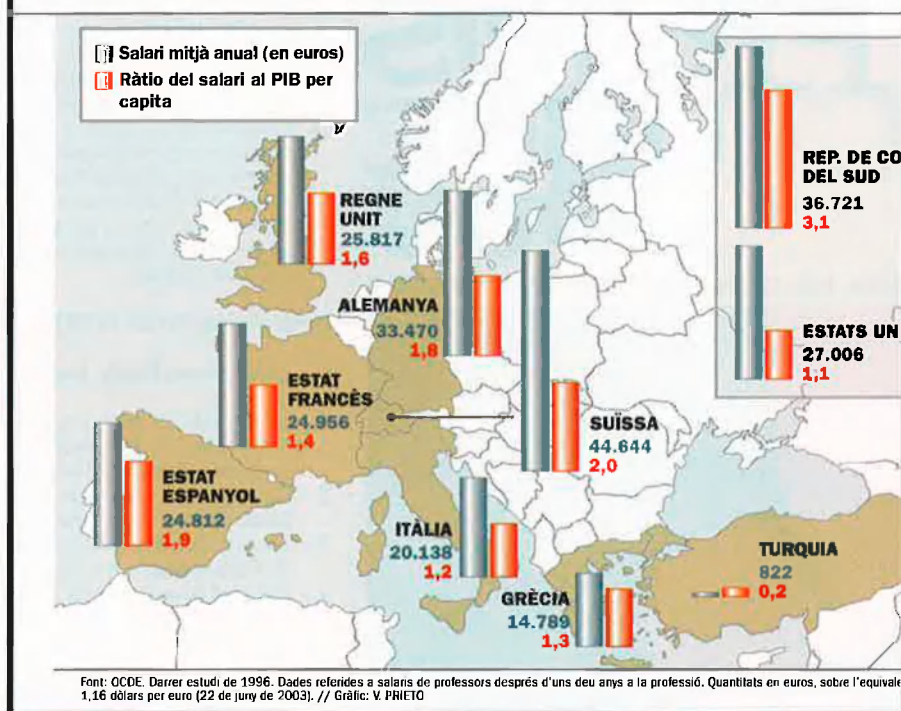
cances més llargues i una jubilació anticipada. Tot i així, hi ha aspectes preocupants. A Catalunya, el 12% dels professors de secundària són interins, i al País Valencià la xifra ha arribat al 25%. Les condicions laborals són molt inferiors a les dels seus companys funcionaris.

L'interinatge és un concepte gairebé exclusiu de l'estat espanyol, ja que és inexistent o té una presència insignificant a Europa. El motiu, segons Xavier Massó, és que "el sistema de gestió educatiu europeu funciona estrictament pel mecanisme d'oposicions al cos públic d'ensenyament, que garanteix, més tard o més d'hora, una plaça a tothom qui supera la prova. És pràcticament impossible que es generin situacions d'interinatge, mentre que aquí, justament, són provocades per la manca absoluta d'interès del Govern de convocar places".

D'altra banda, els professors de secundària, llicenciats o doctorats, no poden accedir a la universitat en les mateixes condicions que els seus col·legues europeus, que gaudeixen d'amplis mecanismes de col·laboració que els permeten promocionar-se: "El nostre sistema d'accés al cos universitari està pervertit, és molt tancat. A Europa, la selecció és més neta, els tribunals no coneixen l'aspirant i no hi ha pressions, tot és obert i democràtic", conclou Xavier Massó.

Condicions massa diferents. Pel que fa a l'estatus econòmic, hi ha diferències substancials en les retribucions dels professors i el nombre d'hores que dediquen a la docència. El salari mitjà anual dels països desenvolupats del món se situa en 22.900 euros, i el nombre d'hores de docència és de 760, segons dades de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), referides a la secundària obligatòria. Els professors suïssos són els més ben pagats, amb un sou anual de 44.644 euros, tot i que també són els professionals amb una càrrega docent més elevada, 1.056 hores anuals. En l'extrem oposat hi ha països com la República Txeca i Turquia, on el salari màxim no arriba a la retribució mínima de molts altres països, i equival al 0,8 i al 0,2% del PIB per càpita respectivament.

Salaris oficials a l'ensenyament secundari públic

Assistents socials a l'aula

A Colòmbia, els problemes dels professors europeus són del tot irrelevantes. Hi ha altres drames. Convèncer les empreses privades perquè regalin pupitres i material escolar per als alumnes, aconseguir que els nens s'alimentin a l'escola per pal·liar la desnutrició que pateixen i, en definitiva, fer més d'assistent social que no pas de professor. Aquest és el repte diari d'un ensenyant de Colòmbia. Les condicions que provoca una guerra civil impedeixen que els 383.000 professors de l'escola pública puguin treballar amb normalitat, perquè la violència quotidiana, la misèria i les famílies desestructurades són el pa de cada dia també a les aules. Ensenyar és secundari, cal centrar-se a resoldre les necessitats bàsiques dels alumnes.

Els professors tenen sous que amb prou feines els permeten viure, i el que és pitjor, són un blanc important de la violència de les màfies i grups paramilitars d'extrema dreta, als quals se'ls responsabilitza de la mort de 83 professors l'any 2002. Malgrat tot, la precarietat en què treballen no atura la vocació de 111.000 joves que el curs 2002 es van matricular a les facultats d'educació. *G. A.*

Un professor turc amb una quinzena anys d'experiència pot aspirar a tenir un sou de 822 euros anuals fent 1.000 hores de classe. L'estat espanyol, França i la Gran Bretanya superen en uns 2.000 euros la retribució mitjana, mentre que la República de Corea la sobrepasa en més de 12.000 euros.

Tot plegat dibuixa un professor de secundària immers en la contradicció d'un "professional desprofessionalitzat", al

qual se li exigeix respondre a noves demandes, vetllar per la felicitat dels seus alumnes, fer de vigilant de les aules i preparar els joves per a la universitat o el món laboral, naturalment, amb uns altíssims nivells de qualitat. El resultat és un professor sovint insegur, que es veu cada dia més desbordat, angoixat i desmotivats.

Gemma Aguilera